

't stille zuien' zo maar een sanerings~ wijkje in Noordwijk (zuid-holland)

Jaarstuk Tim Boyenk sociologie/werkwinkel

2^e jaar

December '78

't Stille Zuie

't Stille Zuie raakt verlaten,
onze dam is bijna stil.
't wordt een troosteloze aanblik
onbewoond, zo koud en kil.

De lage kant die raakt verlaten,
de hoge kant doch echter niet.
Ik weet niet hoe'k dit moet rijmen,
anderen zeer zeker niet.

Groepen zoals "kritisch Noordwijk" hebben er alles aan gedaan,
om deze huisjes te behouden.
doch dit werd steeds teniet gedaan.

Kijk naar onze zuiderburen,
daar was men met zo'n buurt begaan, men liet daar weer voor vele jaren, zo'n vissersbuurtje voortbestaan.

Dit is het laatste stukje Noordwijk,
van zo'n honderd jaren terug.
't is niet te laat voor wederopbouw,
maar doe het alsjeblieft toch vlug.

Dus mijne heren architecten,
leden der gemeenteraad.
Doe voor dit laatste stuk historie,
allemaal een goede daad.

Door wederopbouw van dit buurtje,
waar menigeen mee is begaan,
kan dit laatste stuk historie,
nog vele jaren voortbestaan.

J.B.

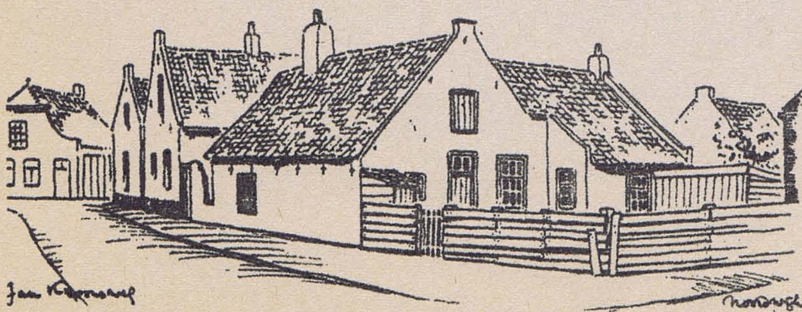
Voorwoord :
Ik heb gemeend dit jaar een stuk te schrijven over een materie, die mij zeer dicht bij het hart ligt n.l. een stukje geschiedenis en de sanering van een wijkje zoals er vele zijn in Nederland en de wereld.Gewoon zo'n oogaanschijnlijk onbelangrijk wijkje, verpauperd en verwaarloosd, waar vele generaties geleefd en geleden hebben. Gewoon het wijkje van ome Bert de vissersman en Neeltje Plug, werkzaam in de Bokkingrokerij. Of Doris de Dorpsomroeper of manke Cees , de scharenslijper. Dit stuk heeft verre de pretentie om volledig te zijn. Het is eigenlijk een stukje opbouwwerk, wat gezien zijn veel omvattendheid eigenlijk een eindscriptie zou verdienen. Zo'n scriptie zou wat uitgebreider aandacht kunnen besteden aan de geschiedenis, het verloop, de sociale kaart van zo'n wijkje. Later zou dan geschreven kunnen worden over de plannen, de diverse subsidie mogelijkheden voor sanerings-wijken, de plannen met hun inspraakprocedure's en de uiteindelijke uitvoering.Nogmaals dit jaar is slechts een sumier verslag. Sommige van de oude bewoners leven in een verzorgings- of bejaardenhuis en volgen de ontwikkelingen zo goed en zo kwaad als dat voor hun mogelijk is. Andere hebben hun ervaringen en anekdote's mee in hun graf genomen. Het zijn vaak geschiedenissen, die nooit beschreven zijn, omdat ze voor historici of sociologen niet van belang geacht werden.
Dit stuk is tevens geschreven voor het mededelingen-en informatieblad van de leefbaarheidsvereniging/aktiegroep "Kritisch-Noordwijk", waar ik al sinds de oprichting (voorjaar '77) deel van uit maak. Deze groep werkt met een tweetal werkgroepen voornamelijk aan de volgende punten: Bouw en renovatie van betaalbare woningen op menselijke maat. Opzetten en meedenken aan inspraak- en demokratiserings processen. En als laatste maar zeker niet als minste pijler de verkeersveiligheid met name voor "zwakkere" weg gebruikers als voetgangers- en fietsers.

't Stille Zuien" Noordwijks laatste kans?

"Stil"om deze woonwijk en toekomstig saneringsgebied is het allerbehalve. Met de regelmaat van de klok verschijnt één van Noordwijk aan Zee's oudste wijkje in de krant of vormt het onderwerp van gesprek op familie-feestjes en andere gelegenheden , waar noordwijkers elkaar ontmoeten. Ook ingezonden stukken in "de Zeekant" en zelfs hele gedichten belanden op de pagina's van onze schaarse nieuwsvoorziening. Hoe komt het nu, dat zo'n betrekkelijk klein wijkje van nog geen hektare de gemoederen al zo lang bezighoudt? Naar een werkelijke verklaring moeten we gissen, want een groot gedeelte staat er zo verpaupert bij, dat slechts met veel fantasie te bedenken is, hoe deze buurt eens een van Noordwijks levendigste volksbuurten was. Een andere verklaring zou kunnen zijn, dat erverder van het oude karakter van Noordwijk aan Zee zo weinig door de grootschalige sloop- en bouwwoede van het gemeentebestuur is overgebleven, dat dit door velen gezien wordt als "laatste" mogelijkheid om nog iets van Noordwijks schilderachtige verleden voor het nageslacht te bewaren.

Oorscpronkelijk was "de Buurt" het kloppend hart van het dorp in de duinen. Maar de hoofdstraat is in de naoorlogse jaren zo hier en daar in een eigentijds jasje gestoken en van de eens zeer karakteristieke omgeving van de Nicolaas Barnhoornweg en de Jan Kroonsweg is door de aanleg van de Parallel Boulevard nauwelijks meer iets te herkennen. Dit alle waarschuwingen ten spijt, die het gemeentebestuur in de vijftiger jaren al bereikte van diverse oudheidkundige verenigingen in de regio o.a. die van Leiden, die deze waarschuwingen uitte in het boekje "Noordwijks Volksleven". De waarschuwingen werden in de wind geslagen. Noordwijk zou en moest zijn uit de dertiger jaren dateerde pa rallelbouelvard realiseren. Deze zou licht, lucht en grote doorgaande autowegen moeten krijgen om de steriele en effiaiente betonbebouwing en apartementbouw beter tot zijn recht te laten komen. Onder de mom van "badplaats-vernieuwing" verdwenen de eenvoudige en door spekulatie verwaarloosde vissershuisjes en boerderijtjes met dammetjes en klompenhokken voor de meer eigentijdse opvattingen.

VISSERSWONINGEN ENZ. IN NOORDWIJK AAN ZEE

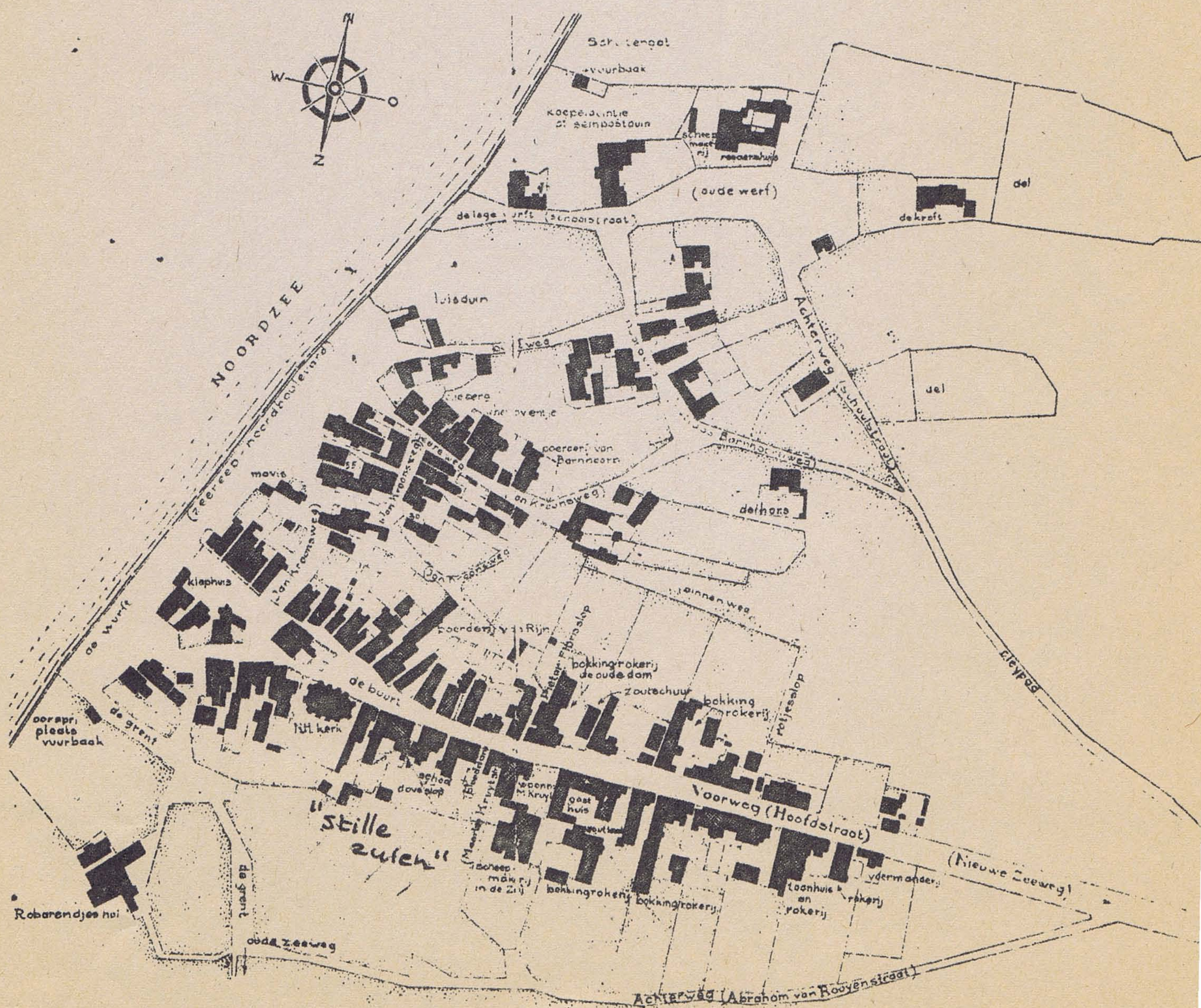

INSPRAAK

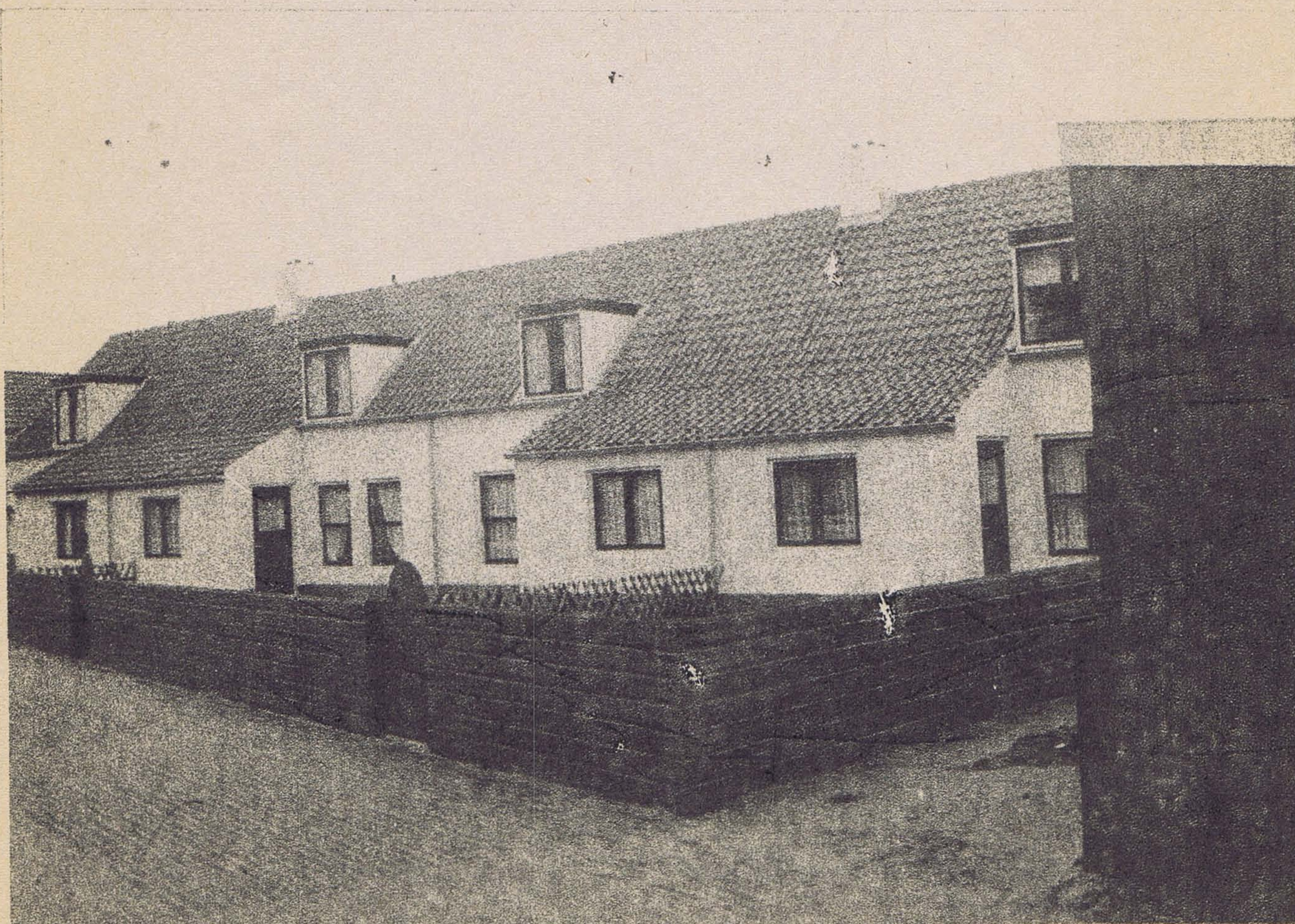
De vormgeving van het saneringsplan is aangepast aan de stedebouwkundige aspekten van de oude dorpskern van Noordwijk aan Zee. Van Duijn CDA noemde het: "Iets oproepen van het verleden maar wel aangepast aan deze tijd". Het projekt is qua ontwerp echter nog niet helemaal afgerond. De leefbaarheidsvereniging "Kritische Noordwijk" zal eerdaags met een plan verschijnen zoals zij het had gedacht. Er is ruimte gelaten in het plan voor eventuele wijzigingen. Doch deze vereniging moet zich wel verenigingen met het beginsel, het uitgangspunt van het saneringsplan. En mocht het zo zijn dat zij de oplossing biedt dan kan men het plan alsnog ter elfder uren omgooien, zo stelde de wethouder in ruimtelijke ordening zich dat voor. "De vormgevingsgedachte van Kritische Noordwijk mag niet tot vertrading leiden", zo reageerde de burgemeester op een bezorgde opmerking van VVD-fraktieleider Klaas Rubingh die overigens al in zijn algemene beschouwingen uitebreid was in gegaan op het betreffende saneringsplan.

Maar de mens is niet alleen star. Of het nu alleen de nostalgie is: het verlangen van de mooie dingen van vroeger of iets meer n.l. de menselijke behoefte aan intimiteit, aan herkenbaarheid die velen van ons hebben doen inzien dat de grootschalige aanpak van de zestiger jaren in feite een dwaalspoor was, wil ik hierbij in het midden laten. Een ding is zeker: een bevolking heeft behoefte aan het in staat houden van die kulturele waarden uit zijn omgeving die voor zichzelf, zijn familie of voor zijn vrienden een bepaalde historische betekenis hebben. Dat zijn de redenen waarom al zo vele keren groepen of personen zich sterk gemaakt hebben om van het "Stille Zuien" niet zo maar een wijkje te maken, maar hiet gezien zijn geschiedenis iets mee te doen, met extra voorzorg en voorzichtigheid. Geen la opentrekken dus, maar een kreatieve oplossing. Het zijn n.l. niet alleen de kastelen en paleizen van de meer bemiddelden, die een bepaalde historische en kulturele waarde hebben. Ook het z.g."gewone" volk heeft gewoond en geleefd. Juist bij deze mensen vielen vaak de klappen.

De geschiedenis van het Stille Zuien grijpt ver terug. Het lag iets achter het vroegere centrum juist tussen "de Buurt" (de huidige hoofdstraat) en een fors duin. Het zijn nooit de zwaarst bedeelden geweest, die in dit wijkje gewoond hebben. Het was echter het wijkje van de gewone man, met name werk- en vissersman met zijn familie. Vanaf de zeventiende eeuw werd er gewoond en gewerkt. Er waren diverse rokerijen, een echt $t_a$anhuis voor de veredeling van touw en zelfs een scheepstimmermansbedrijf. Nu moet men zich dat leven daar niet te romantisch voorstellen. Het was hard werken geblazen, juist ook voor de vrouwen met hun grote gezinnen en armoede, was meer regel als uitzondering.

Een belangrijk gedeelte van de woonwijk is in de tweede helft van de vorige eeuw tot stand gekomen. Kleine eensteenshuisjes met eenvoudige potkacheltjes en zonder sanitaire voorzieningen en zolderslaapkamertjes voor vaak hele gezinnen. Wat er wel enorm belangrijk was zou je kunnen omschrijven als het onderling kontakt met elkaar . Een stukje solidariteit zouden we dat tegenwoordig noemen. De mensen hadden in hun dagelijkse levensstijl zoveel met elkaar te maken dat het besef zeer sterk leefde, dat men op elkaar aangewezen was. Na de tweede wereldoorlog verdwenen de bedrijven en werd ook de ene na de andere woning verlaten door bewoners die meer voelden voor het eigentijdse komfort en dat is gezien de toestand van de huizen wel te begrijpen. Zoals al eerder gezegd: de bevolking van Noordwijk aan Zee was vroeger niet zo welvarend door het onzekere en harde leven op zee. In tegenstelling met een belangrijk deel van deel van Noorwijk-Binnen, dat welvarend geworden was door de handel en het kweken van kruiden, rozen en later de bloembollen leden veel bewoners van het zeedorp nu niet bepaald aan overvloed, tot later het toerisme daar verandering in bracht. De sobere levensstijl vindt men ook terug in de oudere architektuur van Noordwijk aan Zee. Vaak geimproviseerde bouw van materialen uit de omgeving of materialen die niet duur waren. Er werd gebouwd zonder stijl-opvattingen van een architekt of bouwmeester. Ieder huisje verschillend, vaak schots en scheef door elkaar heen met de een een aflopend geveltje en de ander een spits geveltje, de één weer wel luiken tegen de kou en de ander weer niet. Wel gemeen hadden ze hun vaak wit gepleisterde "eensteens" muren, hun dammetjes en klompenhokken en hun zwarte en rode "oudhollandse" dakpannetjes.

Nieuwbouwwijkje in Katwijk/Zee. Huizen van de grond af nieuw opgebouwd in traditionele stijl. De huren doen rond de 350,--. Gulden. Lauwestraat/schippersdam

Er zijn meerdere initiatieven geweest voor de renovatie of herbouw van de wijk. De winkeliers-vereniging "Noordwijk-aktief" heeft zich er eens in verdiept en een driemansdelegatie bestaande uit Cees van Egmond, Hans van Egmond en Willem Baalbergen ook wat ideeën gelanceerd met mogelijkheden voor bejaarden en ambachtslieden. In de kaden van het gemeentehuis liggen nog de restauratie-tekeningen van de zandvoortse architekt Wagenaars, die echter in de laden van wethouder van Duyn zijn blijven liggen. Wat van de iedeeën en het werk van deze "kustdorpen" specialist vindt u in dit boekje. Direkt na zijn oprichting in 1977 heeft ook "Kritisch Noordwijk" met regelmaat aandacht en ruchtbaarheid besteed aan "'t stille zuien". We hebben de wijk eens goed bekeken en onderzochten hebben ingezien dat restauratie in de huidige toestand niet meer haalbaar geacht mag worden. Wel hebben we er voor gepleit, dat enkele panden gerestaureerd/gerenoveerd zouden worden en dat de rest van de nieuwe bebouwing "in stijl" zou moeten geschieden, zoals dat geschiedt is in Katwijk aan de schelpendam/schippersdam en het befaamde stadsvernieuwingsgebied in Leiden herengracht en zijlsingel; om de voorbeelden maar eens dicht bij huis te houden. Daar is ook het motto: betaalbare woning passend bij de omgeving met voorkeur voor de oude bewoners. We kunnen ons in grote lijnen dan ook wel achter de stedebouwkundige opzet vinden die het gemeentebestuur onlangs heeft voorgesteld n.l. woningen in de woningwet-sektor. 49 stuks in het totaal. Krities Noordwijk zal echter wel bepleiten, dat de flatjes in drie lagen aan de Abraham van Rooyenstraat wat betreft derde etage gebouwd zullen worden als "penthouse" d.w.z. woningen voor kleinere gezinnen binnen een schuine kap om het geheel tussen het oude en de wijk vloeiend en harmonisch te laten verlopen. Verder zijn leden van onze werkgroepen samen met enkele enthousiaste filmers van de "Noordwijkse Filmclub" bezig met de vervaardiging van een film over het verleden, het heden en de toekomst van dit "roemruchte" wijkje. Wij hopen over enkele maanden deze film en wat architektonische mogelijkheden aan te kunnen bieden aan het gemeentebestuur en andere belangstellenden uit de Noordwijkse bevolking. Pas dan kan een werkelijke discussie aangegaan worden tussen alle belangstellenden en betrokkenen.
Ik hoop dat we dan met z'n alle in grote getale aanwezig zullen zijn om te laten zien, dat deze materie niet alleen leeft bij een kleine groep mensen maar bij een belangrijk deel van de Noordwijkse bevolking. Met ruim een miljoen uit de reserve-pot, de vele subsidie mogelijkheden van diverse ministeries en een enthousiaste bevolking kun je een eind komen.

Tim Boyenk..

Voor discussie over „Stille Zuien” in Noordwijk leidsch Dag.

Dorpsfilm als „spraakmaker”

In samenwerking met enkele amateur-cineasten van de Noordwijkse filmclub hebben leden van de vereniging Kritisch Noordwijk de schouders gezet onder de vervaardiging van een documentaire-film over het "Stille Zuien", een saneringswijkje aan zee.

In de nabije toekomst krijgt die wijk een ander gezicht. Er zal vermoedelijk veel in gesloopt gaan worden en daarna de nodige nieuwbouw plaats vinden.

De gemeente heeft overigens nog geen uitgewerkt saneringsplan geproduceerd, dus voorlopig zal het Stille Zuien, halverwege de vorige eeuw gebouwd, er zo bij blijven liggen als nu. Een filmploegje heeft die situatie vastgelegd.

"Niet met de bedoeling dat we onze kinderen later kunnen laten zien hoe het er is geweest", zegt Tim Boyenk, bestuurslid van Kritisch Noordwijk. "De film moet als basis gaan dienen voor een discussie-avond voor de bevolking over de toekomstige sanering".

Overzicht

"De gemeente kan dan wel mooie plannen op papier zetten, de vraag is hoe de Noordwijkers er zelf over denken. In de film, die bijna een half uur gaat duren worden naast een blik in de wijk ook wat interviews verwerkt met mensen die er nu wonen. We proberen er tevens een historisch overzicht van het Stille Zuien bij te geven. De bevolking zelf heeft ons al veel materiaal aangedragen in de vorm van prentbriefkaarten, foto's en verhalen op papier", aldus Boyenk, die benadrukt wil zien dat het er niet om gaat het Stille Zuien helemaal intact te houden.

"Je hoeft echt geen bouwkundige te zijn om tot de conclusie te komen dat heel wat gebouwtjes in de saneringswijk rijp zijn voor sloop. Waar we echter wel voor willen pleiten is dat karakteristieke panden dié te restaureren zijn, overeind blijven".

De leden van Kritisch Noordwijk vinden dat er in elk geval zo'n stukje oud dorpsgezicht behouden moet blijven. Wat dat betreft is men gaan informeren in andere badplaatsen zoals Zandvoort Scheveningen en in Katwijk waar ook delen van oude woonwijkjes zijn gerestaureerd. "De nieuwbouw er omheen zou daar dan op afgestemd moeten worden", meent Boyenk. "Het heeft natuurlijk geen zin om naast fraai gerestaureerde vissershuisjes een flat van zes verdiepingen neer te planten".

Als alles volgens het draaiboek loopt zal over ongeveer een half jaar de presentatie van de Stille Zuien-documentaire plaats vinden, alsmede het bouwplan (inclusief kostenramingen) zoals Kritisch Noordwijk zich had gedacht.

**In een eerder stadium,
schijnlijk al aan het
van deze maand maa
tisch Noordwijk een r
openbaar over de sp
gelijkheden voor de
gaande Noordwij
Nagegaan is bijvo
hoe het staat met de
speelplaatsen en hoe
de weg is tussen sc
huis.**

Enquête

Om daar een indruk var
gen is alle leerlingen
lagere scholen in No
(tussen de 2000 en 3
vraagd een enquête-fo
in te vullen. Daarop
ze hun mening kunne
geven. Al die reacties
een grote hoop geg
worden nu om
een "speel-rapport
nenkort, voorzien va
dige kanttekeningen
gesties, aan het gem
stuur zal worden
digd.